

On the Regulation of Pollution and Polluters' Long-Time Compliance Strategies

Helsingin kauppakorkeakoulussa tarkastettiin 17.11.1997 KTL Matti Liskin väitöskirja ”On the Regulation of Pollution and Polluters' Long-Time Compliance Strategies”. Vastaväittäjänä oli professori Michael Hoel Oslon yliopistosta ja kustoksena professori Matti Pohjola.

Toimiiko saastekauppa?

YK:n ilmastomuutoskokous, joka järjestetään joulukuussa Japanin Kiotossa, pyrkii saamaan aikaan sitovan kansainvälisen sopimuksen kasvihuoneilmiötä aiheuttavien päästöjen rajoittamiseksi. Mikäli osanottajat pääsevät yhteisymmärrykseen päästötavoitteesta, on seuraavaksi ratkaistava käytännön toteutus. Yhdysvallat ehdottanee kokouksessa yhdeksi toteuttamisvaihtoehdoksi kaupattavien päästölupien järjestelmää. Tähän asti laajamittaisinta saastekauppakokeilua toteutetaan parhaillaan juuri Yhdysvalloissa, jossa ympäristöviranomaisen osin myy ja osin jakaa vuosittain saastuttajille tietyn määrän rikkidioksidin päästölupia. Näillä luvilla yritykset voivat vapaasti käydä kauppaa.

Matti Liski kysyy väitöstudiumuksessaan, ohjaavatko saastelupamarkkinat tehokkaasti päästöjä vähentäviä investointeja. Tehokkaat investoinnit voisivat olla esimerkiksi sellaisia, joiden avulla saastuttajat voisivat poistaa saastuttamisongelman osittain tai kokonaan, ja siten myös saastelupien tarpeen. Yhdysvaltain rikkidioksidimarkkinoilla toimiville sähkölaitoksille nämä investoinnit ovat sijoituksia rikinpuhdistuslaitoksiin, matalarikkistä hiiltä polttaviin boilerihin tai kaasuvoimaan. Koska tämäntyyppiset investoinnit ovat usein hyvin pitkäikäisiä, niiden kannattavuuden arvioinnissa ei voi ottaa huomioon vain saasteluvan tämänhetkistä hintaa, vaan on arvioitava myös luvan tulevaa hintaa.

Tutkimus selvittää saastelupien hintaodotusten muodostumista ja yritysten investointeja kansantaloudellisten mallien avulla. Mallien mukaan saastelupamarkkinat ohjaavat saastuttajien investointeja huonosti kohti ’puhdasta’ teknologiaa. Saastuttajien on vaikea ennustaa oikein saastuttamisen pitkän aikavälin kustannuksia, mikä helposti vääristää investointistrategioita. Saastelupien hintaan liittyvä epävarmuus voi jopa johtaa tilanteeseen, jossa saastuttajat eivät poista ongelmaa, vaikka se olisi teknisesti mahdollista ja kansantaloudellisesti suotavaa. Sen sijaan päästöverot ohjaavat hyvin yritysten investointeja: yritysten on helpompi ennustaa verojen suuruus kuin päästöluvan hinta, mikä helpottaa myös investointien kannattavuuden arviointia. Tutkimus suosittelee saastuttamisen hintaohjausta päästömaksujen tai -verojen avulla.